

«HELSINKI 1963» OM KIRKENS MISJON OG ENHET

av

OLAV GUTTORM MYKLEBUST

Det lutherske verdensforbunds fjerde generalforsamling i Helsinki 30. juli—11. august i år er her i landet vesentlig blitt kjent som møtet som ikke kunne enes om en felles uttalelse om rettferdiggjørelsen. Dette er beklagelig, for møtet beskjefteget seg i høy grad også med andre spørsmål.

Når det gjelder uttalelsen om rettferdiggjørelsen, er det i den hjemlige kritikk etter vår mening ikke tatt tilbørlig hensyn til *intensjonen*. Man ønsket å gjøre klart for vår tids mennesker hva denne lære innebærer, med ord og uttrykk disse mennesker har forutsetninger for å forstå. At språk og fremstilling da måtte bli ikke så lite forskjellig fra den tradisjonelle teologiske terminologi, er bare naturlig. At det i de lutherske kirker kan konstateres en viss forskjell i aksentuering og nyansering når det gjelder den teologiske forståelse av bekjennelsen, er også bare naturlig. Men i forpliktetheten overfor og troskapen mot denne bekjennelse er det full enighet mellom medlemskirkene.

Mennesket av i dag, heter det i det budskap Helsinki-møtet vedtok, spør ikke lenger (som Luther gjorde): «Hvordan kan jeg finne en nådig Gud?», men «Hvor er Gud?» — altså et enda mer radikalt, et enda mer elementært spørsmål. Det moderne menneske vil vite om det finnes en Gud, og om han kan gi dets liv innhold og mening. Det er *dette* menneske, slik det lever og kjemper i en verden full av fryktelige muligheter, kirken er kalt til å forkynne evangeliet for i dag. Vi ønsker ikke, heter det videre, å slå vrak på det svar våre fedre ga på spørsmålet om den nådige Gud — ingen av oss har tilsiktet noe slikt; men vi har villet gi dette svar påny i vår generasjon, på en slik måte at det kunne forbli det samme svar. Og budskapet slutter med disse ord:

«I dypeste alvor tar vi opp den utfordring verden i dag stiller

oss overfor. Det er intet som kan frelse fra Guds dom, det være seg de største bedrifter eller de mest raffinerte ideologier og programmer. Vår frelse er i Kristus alene, han som ga sitt liv for oss, og som gir vårt liv mening, for at Guds gode og nådige vilje kan skje — som i himlen så og på jorden.»

Men møtet beskjeftiget seg — som sagt — i høy grad også med andre spørsmål. «Helsinki 1963» var ingen introspektiv, selvopptatt forsamling, men tvert imot et verdensmøte med utsyn og inspirasjon. Vi vil i det følgende — under siktepunktet «kirkenes misjon og enhet» — nevne noen eksempler på dette.

Først da «Afrika-senderen» (som den har vært lansert som hos oss), som er noe langt mer enn et radio-tiltak for Afrika alene. Fullt utbygget vil denne sender — Radio Voice of the Gospel — kunne nå folkemassene også i store deler av Asia. Det som interesserer i denne forbindelse, er imidlertid ikke den geografiske spennvidde, men det ekumeniske samarbeid som her foreligger. «Evangeliets stemme» er riktig nok et luthersk foretagende for så vidt som det var Det lutherske verdensforbund som tok initiativet til opprettelsen av stasjonen og som eier denne, men Det kristne råd i Midt Østen (som omfatter både protestantiske og ortodokse kirker) har helt fra begynnelsen av vært partner. Ja, i virkeligheten leverte dette råd en søknad til den etiopiske regjering om å få bygge en sender et halvt år før Det lutherske verdensforbunds søknad forelå. I 1958 inngikk de to parter en avtale om samarbeid. Og i 1962 ble også andre interkonfesjonelle regionale sammenslutninger koblet inn: East Asia Christian Conference og All Africa Conference of Churches. Samtidig kom også misjonskommisjonen i Kirkenes Verdensråd med i arbeidsfellesskapet.

De tre regionale organisasjoner — alle altså interkonfesjonelle — har ifølge kontrakt rett til halvdelen av sendetiden, og de skal for dette i inneværende år betale \$ 120 000 (budsjett \$ 320 000) og i 1964 \$ 220 000 (budsjett \$ 475 000). Som man vil se, er det ikke-lutherske innslag i dette tiltak meget betydelig. Et interessant trekk er at den ortodokse kirke i Etiopia har rett til å sende et program av en halv times varighet hver eneste dag.

Av de mange arbeidsrapporter som ble lagt frem på Helsinki-konferansen, var det ingen som ble mottatt med større interesse og sterkere applaus enn rapporten om radiostasjonen. Egentlig sorterer denne under Verdensforbundets avdeling for verdensmisjon, men på grunn av virksomhetens karakter og omfang er «kringkasting» blitt utskilt som en egen arbeidsgren.

Også i rapporten fra misjonsavdelingen inntar spørsmålet om samarbeid og enhet en sentral plass. Ved siden av nødvendigheten av et stadig sterkere samarbeid mellom de lutherske kirker og misjoner innbyrdes, understrekes betydningen av et videre fellesskap, f. eks. i den høyere teologiske utdanning (jfr. Kirkenes Verdensråds Theological Education Fund), men også med henblikk på eventuell luthersk deltagelse i de evangeliske «enhetskirker» som er grunnlagt, eller som det forhandles om i flere land i Asia og Afrika. Det er symptomatisk at det eneste forslag til resolusjon misjonskommisjonen la frem for verdensmøtet, og som dette også vedtok, var et forslag om å innlede teologiske forhandlinger med den anglikanske kirke om kirkesynet og bispeembedet, for å få klarlagt hvor de to konfesjoner står i disse spørsmål.

I Helsinki var «de unge kirker» sterkere representert enn ved noe tidligere verdensmøte. Ikke mindre enn åtte kirker i Asia og Afrika ble etter søknad opptatt som medlemmer av Verdensforbundet. Dette teller nå i alt 28 asiatiske og afrikanske kirker; av disse er over halvdelen — 15 — afrikanske kirker. Det finnes nå i alt over 3 mill. lutherske kristne i Asia/Afrika. De største «felter» er Sumatra, Indonesia (750 000), India (700 000), Syd-Afrika (700 000), Tanganyika (365 000), Ny Guinea (260 000) og Madagaskar (235 000).

Verdensmøtet vedtok at Verdensforbundet i sin virksomhet for misjonen «i størst mulig utstrekning» bør samarbeide med misjonsavdelingen i Kirkenes Verdensråd. Det lutherske verdensforbund og Kirkenes Verdensråd vil i 1964 sammen arrangere en rådslagning om legemisjonen (medical missions). Et illustrerende eksempel på samarbeid og enhet innenfor denne sektor er det storstilte sykehusprosjekt med bl. a. medisinsk ut-

dannelse på universitetsnivå, i Tanganyika. Her igjen er det Verdensforbundet som har tatt initiativet (gjennom avdelingen for verdensmisjon), men det hele er planlagt og blir utbygget som et luthersk-ekumenisk foretagende. Både av denne grunn og fordi det også her — jfr. Etiopia-senderen — dreier seg om et prosjekt som krever store summer (omkostningene er beregnet til \$ 7 000 000), er det skilt ut som selvstendig stiftelse (Good Samaritan Foundation).

Nær «beslektet» med avdelingen for verdensmisjon er avdelingen for mellomkirkelig hjelp og velferdsarbeid (world service), — slektskapet er i virkeligheten så intimt at det er blitt foreslått å slå de to sammen til én avdeling, et forslag som verdensmøtet dog ikke ga sin tilslutning. Denne virksomhet, uttalte Helsinki-konferansen, «må alltid drives i et ekumenisk perspektiv, fordi hver del av Kristi legeme arbeider for de samme mål.» Verdensforbundet må, ble det sagt, utbygge videre det samarbeid som allerede er i gang med andre kristne verdensorganisasjoner, i første rekke den tilsvarende avdeling innenfor Kirkenes Verdensråd. Etter Helsinki har Verdensforbundet tilbudt Verdensrådet å representere dette og handle i dets navn (i situasjoner hvor dette er ønskelig), — og Verdensrådet har mottatt dette tilbud med glede.

En annen gren av Verdensforbundets virksomhet som har nær tilknytning til kirkene og misjonene i Asia og Afrika, er «kommisjonen for internasjonale spørsmål». Denne har helt fra begynnelsen av hatt en spesiell status, idet den faktisk har vært identisk med kommisjonen med samme navn innenfor Kirkenes Verdensråd (opprinnelig et felles organ for dette og Det internasjonale misjonsråd). Leder for begge kommisjoner har i en årrekke vært amerikaneren og lutheraneren O. F. Nolde, hvis innsats på dette felt avkrever den dypeste respekt. Med de mange og alvorlige problemer verdenssituasjonen i dag reiser — de nye stater, forholdet øst/vest, raseskillet, utviklingshjelpen osv. — er kirkenes bidrag til arbeidet for å fremme forståelse og samarbeid mellom folkene blitt viktigere enn noen sinne.

«Det mest historiske vedtak» — for å sitere presidenten —

som ble gjort på verdensmøtet i Helsinki, var vedtaket om opprettelse av en Luthersk Stiftelse for Interkonfesjonell Forskning, med det formål å fremme teologiske studier i områder hvor kristne kirker er splittet i spørsmål som angår lære og kirkeordning, og — gjennom kontakt og samtaler med teologer fra andre kirker — å gjøre gjeldende forståelsen av evangeliet om Jesus Kristus og hans kirke slik dette evangelium ble gjenoppdaget i den lutherske reformasjon. Det sier seg selv at det program som her er skissert, har den største betydning også for de unge kirker, — og det ikke bare med henblikk på de forhandlinger som er i gang angående mer omfattende kirkedannelser (jfr. ovenfor), men også på den konfrontasjon av det kristne budskap med de ikke-kristne religioner som nå er under full utvikling, og som vil bli avgjørende for kirkens fremtid i det nye Asia/Afrika. «Stiftelsen» er en videre utbygging av det arbeid for interkonfesjonell forskning — gjennom en særskilt kommisjon og et eget institutt — som det lutherske verdensmøte i Minneapolis (1957) besluttet å ta opp, og som særlig har tatt sikte på å klargjøre lutherdommens forhold til den romersk-katolske kirke, bl. a. i forbindelse med det annet Vatikankonsil. Bak «Stiftelsen» ligger overbevisningen om at på tross av kristenhetens smertelige splittelse har ordene «én Herre, én tro, én dåp» (Ef. 4:5) fremdeles gyldighet, og at disse ord ikke tillater oss å miste av syne den ene, sanne kirke. «I den ekumeniske tidsalder vi lever i, kan vi ikke handle som om den annen part ikke eksisterte. Slikt ville være både urealistisk og ukristelig».

«Helsinki 1963» avdekket hos de lutherske kirker verden over en sterk og oppriktig vilje til å se sitt arbeid i en større sammenheng, i *den* store sammenheng: den hellige, alminnelige kirke på jorden. Vi møtte denne vilje i de forskjelligste forbindelser. Vi møtte den — foruten i de tiltak og vedtak vi allerede har pekt på — f. eks. i hovedforedragene, og her igjen først og fremst i det foredrag som nok engasjerte sterkest, ikke bare fordi foredragsholderen selv var så sterkt engasjert i sitt emne, men fordi møtet her ble konfrontert med insiterende, ukonvensjonelle synspunkter: E. Clifford Nelson's foredrag om «Den

ene kirke og de lutherske kirker». Konfesjonell lojalitet og ekumenisk ansvar går hånd i hånd, ble det hevdet her. De lutherske bekjennelsesskrifter er dokumenter med budskap til og relevans for hele kristenheten. Lutherdommen har nettopp som den augsburgske konfesjons kirke en ekumenisk karakter, en ekumenisk kvalitet, — og den kan derfor ikke annet enn engasjere seg aktivt i den ekumeniske bevegelse. Når lutherdommen har fått ord på seg for ikke å være interessert i denne bevegelse, ikke å være en «dialogisk», men en «monologisk» kirke, er det fordi vi lutheranere ikke har lært å lytte til «det ekumeniske hjerte som banker i den lutherske bekjennelse, Augustana VII», dvs. at vi ikke har forstått at hvor nådemidlene — det bibelske evangelium og det bibelske sakrament — er i funksjon, er *alt* til stede for kirkens enhet eller fellesskapet mellom «kirken», inkl. — som siste ledd i utviklingen — etableringen av et organisatorisk uttrykk for dette fellesskap, så sant evangeliet på denne måte vil få friere løp. Lutherdommen må ta del i den ekumeniske bevegelse, og det i dypeste alvor. Gud tillot for evangeliets skyld den tragiske splittelse reformasjonen førte med seg, men det er ikke hans vilje at vi som lutherske kirker skal leve i en permanent isolasjon hvor vi er tilfredse med å snakke med oss selv!

At den ekumeniske aksent var umiskjennelig også i topp-ledernes uttalelser, sier seg nesten selv. Den var merkelig f. eks. i generalsekretærens rapport, hvor forestillingen om Det lutherske verdensforbund som eksponent for en «urokkelig og selvsikker konfesjonalisme» ble avvist og «den lutherske bekjennelses universelle aspekter» og det vesentlige bidrag lutherdommen kan og bør yde i «den stadig mer intense ekumeniske dialog i kristenheten» ble fremhevet. Og den var ikke minst merkelig i presidentens — Franklin Clark Fry's — tale ved åpningen av verdensmøtet:

«Vi er i Helsinki med vidende og vilje som en del av Guds kirke. Vi gjør ikke noe krav på å være hele kirken. Hvis vi gjorde det, ville vi handle i strid både mot våre fedre og oss selv, for de formet de ytterst verdifulle utleggelser av Guds ord som vi

holder oss til, ikke som partsdokumenter, men som ekumeniske bekjennelser. Som deres sønner er vi beredt til i ånden å knytte forbindelse med brødre over alt hvor de finnes, i en søken etter en mer fullstendig enhet av alle som kaller Kristus Herre, og som – ansikt til ansikt med en fiendtlig verden – vil være tro mot ham som er og som lærer Sannheten.»

For dem som vet hva Det lutherske verdensforbund er og vil, er alt dette på ingen måte overraskende. Helt fra begynnelsen av har Verdensforbundet hatt som formål, foruten å styrke fellesskapet og samarbeidet mellom de lutherske kirker verden over, «å fremme luthersk deltagelse i den ekumeniske bevegelse», – å *fremme* deltagelse i denne bevegelse, ikke bare å delta i den. Gjennom en forandring foretatt i Helsinki er dette siktepunkt blitt ytterligere understreket. Denne spesielle passus i grunnreglene (III 2 d) lyder nå slik: «å fremme interesse og omsorg for samt deltagelse i den ekumeniske bevegelse». At det er den ekumeniske bevegelse slik denne representeres av Kirkenes Verdensråd det er tale om, fremgår av det vi har nevnt ovenfor. Det store flertall av lutherske kirker er medlemmer av Kirkenes Verdensråd.